

πατέρα του. Τότε αὐτὸς σηκώνεται κι ἀποχερνά τὸ ἀμύγδαλο, καὶ λέγει. Νά, πατέρα, σοῦφερα κ' ἐγὼ κανίσι αὐτὸ τὰμύγδαλο. Θυμῶναι ὁ πατέρας, τὸ πετᾷ ἀπὸ πίσω του, καὶ φωνάζει. Δὲν ἐντράπηκες, μόνο μέφερες τέτοιο κανίσι, ποῦ ἐγὼ ἔχω χίλια πθάρια γεμᾶτα ἀμύγδαλα; Κ' ἕνα σωρὸ πλιά λόγια καὶ καταφρόνια. Ἡ μάνα του δὲ βάσταξε ὁμως, παρὰ σηκώνεται καὶ τὸ παίρνει τὰμύγδαλο καὶ τοῦ λέγει. Ἔννοια σου, γιέ μου. Ἐγὼ γιὰ χατίρι σου θὰ τὸ σπάσω νὰ τὸ φάγω. Τὸ παίρνει λοιπὸν, τὸ σπᾷ, καὶ τί νὰ δῇ! Ἄς βγοῦν ἀπὸ μέσα ἐκεῖνα τὰ πουκαμισόδρακο, κ' ἐκεῖνα τὰ πράματα ποῦ θαρροῦσες πῶς βγήκαν ἀπ' τοῦ φειδιοῦ τὸ στόμα. Ὁ πατέρας ζεματίθηκε. Τὰ δέφρια του ζούλεψαν κ' εἶπαν, τί νὰ κάνουμε τώρα ἐμεῖς, γιὰ τὸν τυραννίσουμε αὐτὸν ποῦ μᾶς ἔκανε ἐμᾶς ρεζίλι. μ' αὐτὰ ποῦφερε; Αἶντε, νὰ τοῦ γράψουμε σὰ φύγη πῶς ὁ πατέρας μας θέλει νὰ τοῦ στρώσουμε ἀπὸ ἕναν ἐντῶ. Συφωνοῦν λοιπὸν ἅμα ἔφυγε ὁ ἀδερφός των καὶ τοῦ τὰ γράφουν ἔτσι. Αὐτὸς πάλι ἔπεσε στὴ συλλογὴ. Τί νὰ κάνῃ! Πηγαίνει πάλι ὁ γάταρος καὶ τοῦ λέγει. Τί ἔχεις; Γιατί κάθεσαι συλλογισμένος; Λέγει, αὐτὰ κι αὐτὰ θέλει πάλι ὁ πατέρας μου. Μὴ νοιάζεσαι, γαμπρέ, τοῦ λέγει ὁ γάταρος, κ' ἐγὼ θὰ σοῦ τὰ χαζιρέψω ὅλα ὥστε νὰ πῆς δυό. Σηκώνεται αὐτὸς πάλι, ντύνεται, ξεσάζεται, βγαίνει νὰ φύγῃ, τὸν δίνει ὁ γάταρος ἕνα καρδί, καὶ τοῦ λέγει. Νά αὐτό, νὰ τὸ πάγῃς στὸν πατέρα σου. Τὸ παίρνει αὐτὸς καὶ πηγαίνει ἴσια στὸ παλάτι καὶ τὸν ἀποχερνά. Θυμῶναι πάλι αὐτὸς, κι ἀρχίζει τὰ ἴδια τῆς ἀλλήνης τῆς φορᾶς. Τὸ παίρνει ἡ μάνα του ἡ καημένη, τὸ σπᾷ, καὶ βγαίνουν ἀπὸ μέσα ἐκεῖνα τὰ στρωσίδια τὰ χρυσά, ἐκεῖνα τὰ πράματα τὰ καντεφεδένια, ποῦ θάμπωσαν τὰ μάτια των ὕστερα ἔφυγε αὐτὸς στὸ παλάτι του. Οἱ ἄλλοι διαλογίζονται τί νὰ τὸν κάνουν ἀκόμα. Μιά μέρα τοῦ στέρνουν χαμπάρι πῶς ὁ πατέρας του θὰ κάνῃ χορὸ καὶ τοὺς προσκαλεῖ νὰ πάγουν μετὰ τὴς γυναῖκες των καὶ νὰ πάρῃ κ' ἐκεῖνος τὴς δικῆς του νὰ πάγῃ. Αὐτὸ πλιά εἶταν μαχαίριὰ γιὰ κείνον! Ἐὼς νὰ πάρῃ μαθὲ μίαν ἀράδα γάτες νὰ τίς πάγῃ στὸ χορὸ! Ἀρχινᾷ πλιά τὰ κλάματα, καὶ κλαίγει καὶ δέρνεται. Ὁ γάταρος τρώμαξε σὰν τὸν εἶδε. Τί ἔπαθες, γαμπρέ; τί ἔχεις; καὶ κλαῖς; Ἄχ, λέγει, τί νὰ σοῦ πῶ! Αὐτὰ κι αὐτὰ ζητεῖ ὁ πατέρας μου τώρα. Τί νὰ κάνω; Γι' αὐτό, λέγει, κλαῖς; Ἔννοια σου, ὅλοι θὰ πᾶμε. Σηκώνεται ὁ γάταρος, βγαίνει ὅξω, τὰ χαζιρέβει ὅλα, ὕστερα μπαίνει καὶ τοῦ λέγει. Ἐλα δά, γαμπρέ, νὰ φύγουμε, κ' εἶναι ὅλοι χαζίρι. Βγαίνει τὸ παληκάρι, βλέπει σαράντα ἄλογα ὅλο καντεφέ καὶ χρυσάφι, καὶ τίς σαράντα γάτες καθαλικεμένες καὶ φύλαγαν νὰ ξεκινήσουν. Καβαλλικεύει κι αὐτὸς κι ὁ γάταρος, καὶ φεύγουν. Σὰν πῆγαν ἐκεῖ καὶ τοὺς εἶδαν, σταυροκοποῦνταν κ' ἔλεγαν. Ὁ γιός μας τρελλάθηκε. Τί εἶναι τοῦτα! Σὰν καθῆσαν δὲ καὶ ξεκουραστήκαν, (τὰ βιολιά ὡς τόσο ἔπαιζαν), τοὺς σήκωσαν δὲ καὶ στὸ χορὸ. Ὁ γαμπρὸς ποῦ τίς ὀριζε ἐκεῖνες ὅλες τίς γάτες κόντεψε νὰ πεθάνῃ ἀπ' τὴ ντροπὴ του. Ὁ γάταρος τὰ κατὰλαβε, πηγαίνει κοντὰ στὴν πρώτη γάτα ποῦ βαστοῦσε τὸ χορὸ, καὶ τῆς λέγει. Βγάλε, κόρη μου, τὸ πελερίνι σου νὰ μὴ δρώσης. Βγάζει αὐτὴ τὴν προβιά της, καὶ πρόβαλε ἄξαφνα μιὰ κοπέλλα ἀπὸ κάτω σὰν τὸ κρῦο τὸ νερό. Πηγαίνει καὶ στὴν ἄλλη τὰ ἴδια. Πηγαίνει καὶ παρακάτω, βγάζει ὀλονὼν τίς προβιές καὶ γίνονται σαράντα κοπέλλες στὸ χορὸ, ποῦ τοὺς παλάθωσαν ὅλους. Βγάζει κι ὁ γάταρος τὴ δική του τὴν προβιά, γίνεται κι αὐτὸς ἕνα παληκάρι σὰν τὸν ἥλιο.

Ὁ πατέρας, ὅσο ἔβλεπε τὴν πρώτη τὴν κοπέλλα, τὴ νύφη του νὰ ποῦμε, τόσο τὸν ἔτρωγε ἕνα καρφί. Λέγει λοιπὸ στὸ γιό του. Ἄκουσε, γιέ μου, νὰ σοῦ πῶ. Αὐτὴ τὴν κοπέλλα θὰ τὴν πάρω ἐγὼ. Τὸ νὰ τὰκούσῃ ὁ γιός παλαβώθηκε. Τί λέγεις, πατέρα; Αὐτὸ εἶναι ἀδύνατο. Νά ποῦ ἔχεις, λέγει, ὁ πατέρας, ἕνα σωρὸ ἀκόμα ἐσύ. Πάρε ἀπὸ κείνες καμιά. Αὐτὴ θὰ τὴν πάρω ἐγὼ. Δὲ θὰ τὴν πάρῃς, θὰ τὴν πάρω, ἄρχισαν τὰ μαλλώματα καὶ τίς φωνές, μπῆκαν οἱ ἄλλοι στὴ μέση, καὶ λέγουν. Ἄς κάνουμε μιὰ συμφωνία. Νὰ παίξετε χαρτιά, κι' ὅποιος κερδίσῃ, ἐκεῖνος νὰ τὴν πάρῃ. Παίζουν, καὶ κερδίζει ὁ πατέρας. Ἐντὺς λοιπὸν φωνάζει ἕνα φωνιά, καὶ δίνει καὶ τὸ γιό του, καὶ τοῦ λέγει. Νὰ τὸν πάγῃς ἀπάνω στὸ βουνό, νὰ τὸν σκοτώσῃς καὶ νὰ μοῦ φέρῃς καὶ σημάδι. Τὸν παίρνει ὁ φονιάς καὶ πηγαίνει, μὰ σ' ὅλο τὸ δρόμο τὸ παληκάρι παρακαλοῦσε τὸ φονιά νὰ μὴν τὸν σκοτώσῃ. Τόσο πλιά ποῦ ὁ φονιάς τὸν λυπήθηκε καὶ δὲν τὸν ἐσκότωσε πρὶν ἔβγαλε μονάχα τὰ μάτια του καὶ τὸν ἄφησε ἐκεῖ κ' ἔφυγε. Πρὶν ὁμως νὰ φύγῃ, βούτηξε τὸ μαντήλι του μέσα στὸ αἷμα, καὶ τὸ πῆγε σημάδι στὸν πατέρα του ὅπως τοῦ εἶχε παραγγεῖλει, καὶ τότε πλιά τὸ πίστεψε αὐτὸς πῶς ὁ γιός του σκοτώθηκε. Ἐκαμε ἕνα παλάτι γυαλένιο, ἔβαλε μέσα τὴ νύφη καὶ μιὰ ἀραπίνα καὶ ζούσαν οἱ τρεῖς τους. Ὁ γιός του, σὰν τοῦ βγαλε τὰ μάτια ὁ φονιάς ἐκεῖνος, καὶ τὸν ἄφηκε ρηχμένο μέσα σὲ μιὰ λαγκάδα, ἔκλαιγε καὶ παρακαλοῦσε τὸ χάρο μέρα νύχτα νὰ τὸν πάρῃ νὰ γλυτώσῃ. Μιά μέρα ἡ Μοῖρα του πλιά τὸν λυπήθηκε καὶ πῆγε καὶ στάθηκε ἀπὸ πάνω του. Ρωτᾷ αὐτὸς ποιὸς εἶναι. Γλύτωσέ με, γιὰ ὄνομα Θεοῦ. Σκότωσέ με νὰ ξεκουραστώ. Ἐγὼ, λέγει ἡ Μοῖρα του, σὲ ἄκουσα ποῦ ἔκλαιγες καὶ ἤρτα νὰ σὲ σώσω. Μόνο πές μου, ποῦ τῆρρηξε αὐτὸς τὰ μάτια σου σὰν τὰ βγαλε; Μέσα στὸν ποταμό, λέγει, ποῦ εἶναι λίγο παρακάτω ἀπὸ μένα. Τότε ἡ Μοῖρα πηγαίνει, τὰ βρίσκει, τὰ πλύνει καλὰ καλὰ με τὰ θάνατο τὸ νερό, κ' ἐκεῖ ποῦ εἶταν μαῦρα ἐγίναν γαλανὰ. Ἐπειτα πηγαίνει καὶ τοῦ τὰ βάζει, καὶ τὸν περεχᾷ καὶ κείνον νερὸ ἀθάνατο, καὶ μετὰ αὐτὸς ξαναεῖδε τὸν κόσμον καὶ δόξασε τὸ Θεό. Ὑστερα, λέγει, ἄς πάγω νὰ δῶ τουλάχιστο τὴ μάνα μου, τί κάνει. Πηγαίνει λοιπὸν στὸ παλάτι, κι' ἄμα τὸν εἶδε ὁ πατέρας του, τρώμαξε καὶ θάρρεψε πῶς εἶταν ὁ γιός του. Σὰ γύρισε ὁμως καὶ τὸν εἶδε μέσα στὰ μάτια, λέγει. Λάθος ἔχω ἐκεῖνος εἶχε μαῦρα μάτια. Ἀπὸ ποῦ εἶσαι. καλὸ παιδί; τότε ρωτᾷ ὁ βασιλεὺς, καὶ γιατί ἤρτες ἐδῶ; Ἦρτα, λέγει, νὰ σοῦ φέρω χαμπάρια ἀπ' τὸν γιό σου. Ποῦ βρίσκεται; ρωτᾷ ὁ βασιλεὺς. Τί νὰ σοῦ πῶ, λέγει, κοίταται μέσα σὲ μιὰ λαγκάδα, καὶ κλαίγει καὶ παρακαλεῖ μέρα νύχτα νὰ πεθάνῃ νὰ γλυτώσῃ, ἀμ' ὁ Θεὸς δὲν τὸν ἀκούγει. Ἄχ! λέγει τότε αὐτὸς. Νῆξερές, παιδί μου, τί τραβᾷ ἀπὸ τότε ποῦ στείλα νὰ τὸν σκοτώσουν! Ἐλα τουλάχιστο ἐσύ ποῦ τοῦ μοιάζεις νὰ σὲ πάγω μέσα στὸν ἐντῶ του νὰ διαλέξῃς ἕνα σπαθὶ ἀπὸ τὰ δικὰ του, τὸ πιὸ κοφτερό, νὰ με σφάξῃς κ' ἐμένα νὰ γλυτώσω ἀπὸ τοὺς πόνους κι' ἀπ' τὴν ἁμαρτία πῶκανα. Σὰν ἄκουσε αὐτὰ τὸ παιδί ἄρχισε τὰ κλάματα, ἔπεσε μέσ' τὴν ἀγκαλιά του καὶ φώναζε. Πατέρα, ἐγὼ εἶμαι ὁ γιός σου, κ' ἤρτα νὰ δῶ τί γενήκατε. Τὸν ἀγκαλιάζει αὐτὸς, τὸν φιλεῖ, τοῦ ζητᾷ συχώρεση, κι' ἀφοῦ ἔκαμαν αὐτὰ ὅλα, πηγαίνει κι' ἀνοίγει τὸ γυαλένιο τὸ παλάτι, καὶ τὸν παραδίνει στῆς νύφης του τὰ χέρια, καὶ τοὺς ἐφεκεται νὰ ζήσουν καὶ νὰ γεράσουν χωρὶς ἄλλη πίκρα. Ἐπειτα πέρτει κάτου καὶ βγαίνει ἡ ψυχὴ του ἐκεῖνος ὁμως ἔζησαν ζωὴ χαρισμένη, καὶ ζοῦν καὶ βασιλεύουν ἀκόμα.

ΠΡΩΤΟΒΡΟΧΙΑ

I

Μιά γύφτισσα μὲ ἄχαρα
μὲ ξέβαφα μαλλιά
θᾶχει γιορτὴ στὸν οὐρανό,
κι' ἄλλοι τῆς ψάλλουν τὸ σκοπὸ
κι' ἄλλοι γοργοὶ πηδᾶνε
καὶ στήνοννε χορὸ
οἱ μαῦροι Ἀτσιγγάνοι.

Ἀκοῦν, κινῶν, φουσομανῶν
ψηλὰ ἀφ' τὴς κορφᾶδες,
ἀνάλαφροι γοργοπατῶν
οἱ μαῦροι Ἀραπάδες—
κι' οἱ Ἀραπάδες ἐρχοῦνται
ἀμύλητοι μουγγοὶ
καὶ γύρωθε στρωνιάζονται
στὴν ἄχαρη γιορτῇ—

Κ' ἕνας Ἰσάκης σκυθρωπὸς
μὲ τοὺς ἀδλοὺς θλιμμένα
τοὺς τραγουδάει ὁ ἄνεμος
τραγουδιὰ ἀγριεμένα—

II

Σιγαλνεύουν μιὰ σιγμὴ
Γύρω οἱ γύφτοι οἱ μουγγοί...
Καὶ πάλι τοὺς ὁ ἄνεμος
μὲ τοὺς ἀδλοὺς θλιμμένα
τοὺς τραγουδάει ἄχαρα
τραγουδιὰ ἀγριεμένα,
καὶ μετὰ βὰρὸν γουχαῖτό
οἱ γύφτοι ἀνταπαντᾶνε
καὶ τὰ βαρεῖα τὰ τοῦμπανα
τριγύρω τῆς βροντᾶνε—
Καὶ σὰ μαλλιά τὰ ξέβαφα
μαλλιά τὰ μολυβένια
ἕνας Ἀράκης γέροντας
μὲ ἄκουρα τὰ γένεια
ὡσὰν καδὶ τὸν οὐρανὸ
ἀναγυρνᾷ καὶ χύνει τῆς
τῆς Γύφτισσας νερό.

III

Κίτω στὴ γῇ
σὲνα δόλοβρεχτο κλαοῖ
ζαφρώνει τὸ πουλί...
Καὶ πέρα ποῦ τῆς Γύφτισσας
ὁ μαῦρος ἥσκιος πέφτει
στῆς λίμνης τὸν καθορέφτη,

Σὰ νὰ λογιᾶζῃ, νὰ πονῇ
ἡ καλαμιά στὴν ἄκρια
σταλάζει μέσα στὴ σιγῇ
τὰ θλιβερά τῆς δάκρυα...

ΑΝΘΗ ΓΙΑΝΝΙΩΤΙΣΑ

Ὁχτώβρης τοῦ 1905.

— Ὁ κ. Μιταυτοῦς στὴν κωμικοτραγικὴ διάλεξί τοῦ «Παρνασσού», ὅπου ὁ φιλόσοφος κ. Μυστικοζώης ἔκανε τὰ περίφημα ταχυδαχτυλεργικά του πειράματα, εἶπε πῶς ἔβρεθον καὶ μερικοὶ ἄλλοι τέτοιο σοφοὶ μπορούμε νὰ κάνουμε κ' ἐμεῖς τὴν Ἀκαδημίαν μας, ἂν ὀχι τῶν Ἀθηνάων, τουλάχιστο τῶν Πολυδίων.

— Ἡ Ἀκαδημία αὐτὴ μπορεῖ νὰ γίνῃ κι ἀπὸ τώρα ἀφοῦ οἱ Πολύδιοι στὴ χώρα μας μετριοῦνται μὲ τὸ σωρὸ, κ' ἕνας ἀπ' αὐτοὺς εἶναι δὲ κι ὁ κ. Μιταυτοῦς.

— Γιὰ τὴν πολύκροτη αὐτὴ μαγαποντοδιάλεξιν ἔξοχα τὰ εἶπε ὁ Κοντυλάκης στὸ «Ἐμπρόσ» τῆς Τετάρτης. Τὸ χρονογράφημά του γιὰ τὸν κ. Πολύδιο Μυστικοζώην ἔβλεπε ὅ,τι κι ἂν πείτε.